

Povzetek projekta AQUA*

Če se udeležujete dogodkov na temo kmetijstva, še posebno živinoreje, boste prej ali slej naleteli na temo gnojenja. Tema je tako stara kot živinoreja, ki je v zadnjih 50-tih letih doživela pospešen razvoj. Uporabljati so se začele metode in tehnologije. Ena od posledic intenzivnejše živinoreje je tudi povečanje gnojenja kmetijskih površin, kar se nekaterim deležnikom zdi sporno. Zakaj je gnojenje sporno, če kot naravni proces obstaja že od nekdaj? Kaj se je tako spremenilo v zadnjih 50 letih?

Zaradi (pre)velike uporabe prehranskih dopolnil in krmil se je povečala proizvodnja živali na hektar. Večina krmil vsebuje dušik in fosfor, ki se kot razpadni produkt izločata v obliki gnoja. Gnoj vsebuje tako trdno kot tekočo frakcijo (gnojevko), ki nista vedno ločeni. Tradicionalno so kmetje gnoj in gnojevko uporabljali za gnojenje kmetijskih površin. Vnosi majhnih količin gnoja v naravo pripomore k bogatjenju prsti, vendar je potrebno upoštevati določene zakonitosti (sestava tal, količina gnoja/gnojevke, naravna sposobnost razgradnje, dostopnost do vode...). Prevelike količine hranil v okolju (predvsem dušika in fosforja) predstavljajo tveganje za žive organizme, vključno z ljudmi. Zelo nevarno je njihovo spiranje v vodna telesa. Med najbolj ogroženimi so kraška območja, kjer onesnažena voda prehaja v podzemlje in ogroža jamske organizmi, ki so zelo občutljivi že za majhna nihanja snovi v okolju. Ljudje lahko zaužijemo nitrate preko onesnažene podtalnice, v površinskih vodah pa lahko prevelik vnos hranil povzroči razrast alg (eutrofikacijo). Pregnojene površine imajo lahko tudi dolgo časa neprijeten vonj, prispevajo tudi k razvoju toplogrednih plinov.

Zakaj kljub obsežni zakonodaji (najbolj znana je Nitratna direktiva, ki med drugim določa največjo dovoljeno količino dušika na hektar kmetijskih površin – 40 kg dušika/hektar) in kaznim za presežene vrednosti še vedno prihaja do kršitev? Ali je lahko vzrok nepoznavanje zakonodaje? Neustrezna izobrazba kmetovalcev, ki dostikrat delujejo v skladu z ustaljenimi, deloma zastarelimi praksami? Pomanjkanje nadzora nad izvajanjem ustreznih ukrepov? Prevelika količina gnoja, ki ga kmetovalci kljub najboljšim namenom ne znajo/morejo ustrezno skladiščiti in jim predstavlja strošek, zato ga raje zlijejo na kmetijske površine?

Zagotovo ne moremo gledati na kmetovalce le kot onasnaževalce, potrebno se je vživeti v njihovo kožo. V končni fazi smo potrošniki tisti, ki svojim povpraševanjem vplivamo na ponudbo in cene produktov na trgu istočasno pa želimo živeti v čistem okolju. Kot vsak proizvajalec tudi kmetovalci stremijo k čim večji produktivnosti (višji donos na hektar) s čim manjšim vložkom.. Zato je potrebno razviti ukrepe, s katerimi se bo zmanjšal vnos gnoja v okolje in izboljšala učinkovitost obstoječega gnojenja.

Ker je problem zelo širok, zadeva tudi veliko ljudi. Od samih kmetovalcev, zakonodajalcev in upravljalcev (tako na lokalni kot regionalni in državni ravni), uporabnikov in upravljalcev vodnih virov, kmetijskih in raziskovalnih inštitutov do mnogih drugih.

Tako je v projektu AQUA, ki se je ukvarjal z omenjeno problematiko, sodelovalo 5 partnerjev, 3 sofinancerji, 4 regije, 12 živinorejskih kmetij v severni Italiji, Kmetijski inštitut, Kemijski inštitut in več državnih in regijskih organizacij s področja kmetijstva, oblikovalci politik.

*Za osnovo povzetka je bil vzet LIFE projekt AQUA (LIFE09 ENV/IT/000208), ki je potekal od 1.10.2010 do 31.3.2014 in je bil izbran za »Best of the Best« okoljski LIFE projekt leta 2014. Določeni podatki so izmišljeni za potrebe delavnice za pripravo prijave.